

1. ความสำคัญของสุขลักษณะที่ดีในโรงงานผลิตสัตว์น้ำแช่เยือกแข็ง

เพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแช่เยือกแข็ง การผลิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสุขลักษณะที่ดีของโรงงานผลิตสัตว์แช่แข็ง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีและมีความปลอดภัยในการบริโภค

2. สุขลักษณะที่ดีของโรงงานผลิตสัตว์น้ำแช่เยือกแข็ง

2.1 อาคารผลิต จะต้องออกแบบและสร้างเป็นพิเศษ เพื่อวัตถุประสงค์ ในการใช้เป็นโรงงานผลิตอาหาร สามารถป้องกันแมลง นก หนู และสัตว์อื่น ๆ ได้ และง่ายต่อการทำความสะอาด

- พื้นจะต้องแน่น แข็งแรง ไม่ดูดซึมน้ำ และน้ำต้องไม่ขัง

- ท่อระบายน้ำต้องมีขนาดเพียงพอ มีแบบที่เหมาะสม มีบ่อพักที่มีตะแกรงปิดด้านบนช่วยแยกตะกอนหรือเศษเหลือออก โดยการยกออกไปทำความสะอาดได้ง่าย

- ผนังอาคารต้องเรียบ ไม่ดูดซับน้ำ มีสีอ่อน สามารถทำความสะอาดได้ รอยต่อระหว่างฝาและพื้นไม่ควรหักมุม ควรให้โค้งเพื่อป้องกันการทำความสะอาด

- ประตูควรกว้างพอและทำด้วยวัสดุที่เหมาะสม ควรเป็นชนิดที่ปิดได้เอง โดยอัตโนมัติ

- ควรมีฝ้าเพดาน ช่วยป้องกันสิ่งสกปรก หรือการกลั่นตัวของของน้ำออกจากหลังคา

- ควรมีระบบระบายอากาศที่ดี เพื่อป้องกันความร้อนและความชื้น

- ช่องระบายอากาศควรมีมุ้งลวดที่สามารถถอดทำความสะอาดได้

- ขนาดของอาคารต้องเหมาะสมกับกำลังผลิต

2.2 สุขลักษณะของการผลิต

2.2.1 บริเวณรับวัตถุดิบ ควรแยกจากบริเวณผลิต หรือบรรจุหีบห่อ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ในผลิตภัณฑ์อาหาร

2.2.2 ควรมีห้องเก็บเศษอาหารที่ไม่ต้องการแล้วให้มิดชิดก่อนนำไปทิ้งเพื่อป้องกัน หนู นก และแมลงเข้าไปคุ้ยเขี่ย ถ้าใส่ภาชนะจะต้องมีฝาปิด ภาชนะจะต้องทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดได้ง่าย

2.2.3 ต้องมีระบบน้ำสะอาดที่มีความดันพอสมควร และมีปริมาณน้ำที่เพียงพอในหลาย ๆ จุดของอาคารผลิตที่จำเป็นต้องใช้น้ำ น้ำใช้ควรมีปริมาณคลอรีนอิสระเหลืออยู่ในปริมาณที่สูงกว่า 0.1 ppm. ที่ก๊อก น้ำสำหรับล้างพื้นควรเพิ่มปริมาณคลอรีนให้สูงขึ้นตามความจำเป็น (50-200 ppm.)

2.2.4 น้ำแข็งจะต้องทำจากน้ำสะอาด การผลิต ขนส่ง และการเก็บน้ำแข็ง ต้องระวังการปนเปื้อนของสิ่งสกปรก ไม่ควรนำน้ำแข็งไปวางบนพื้นที่มีการเหยียบย่ำ ควรมีชั้นวางที่สูงจากพื้น

2.2.5 ท่อระบายน้ำเสียจากโรงงานต้องมีขนาดใหญ่เพียงพอแก่การระบายน้ำเสีย

2.2.6 ห้องส้วมต้องมีจำนวนมากพอกับจำนวนคนงาน มีอ่างล้างมือ สบู่ และก๊อกน้ำที่เปิดปิดโดยใช้เท้าเหยียบแทนการหมุนก๊อก และมีการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ

2.2.7 ต้องมีการล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องใช้ เช่น ถาด เขียง ตะกร้า และมีสถานที่เก็บแยกจากบริเวณผลิต

2.2.8 ในบริเวณผลิตต้องมีอ่างล้างมือที่สะอาดหลาย ๆ แห่ง

2.2.9 ควรมีห้องสำหรับเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวคนงาน และมีตู้เก็บของ เสื้อผ้า รองเท้าที่ไม่ใช้ขณะทำงาน ควรแยกต่างหากจากบริเวณผลิต

2.2.10 อุปกรณ์การบรรจุหีบห่อ ควรเก็บในที่แห้งและสามารถป้องกันฝุ่น ละอองหรือสิ่งสกปรกได้

2.2.11 ภาชนะและอุปกรณ์ที่สัมผัสอาหาร จะต้องมีการทำความสะอาดได้ง่าย ควรหลีกเลี่ยงภาชนะที่เป็นไม้ ภาชนะที่เป็นพลาสติกจะช่วยให้การทำความสะอาดง่ายขึ้น สำหรับภาชนะที่เป็นโลหะควรทำความสะอาดและตากให้แห้งก่อนเก็บไว้ใช้ต่อไป

2.2.12 ขั้นตอนการผลิตควรจัดให้เป็นระเบียบต่อเนื่อง รวดเร็ว บริเวณที่มีการผลิตต้องไม่คับแคบจนเกินไป

2.2.13 สารเคมีเป็นพิษ เช่นยากำจัดแมลง ยาฆ่าหนู ต้องเป็นชนิดที่ยอมให้ใช้ในโรงงานผลิตอาหารได้ และต้องเก็บในที่มิดชิด โดยผู้ใช้จะต้องมีความรู้ และได้รับการอบรมมาแล้วอย่างดี

2.2.14 ต้องไม่ให้มีสัตว์เลี้ยง เช่น แมว สุนัข หรือสัตว์อื่น ๆ ในบริเวณผลิตและเก็บอาหาร

2.2.15 ต้องรักษาอุณหภูมิของอาหารทะเลไม่ให้สูงกว่า 10 ° ซ ตลอดเวลาการผลิต โดยการใช้น้ำแข็ง และล้างด้วยน้ำเย็น

2.2.16 มีการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับทำความสะอาดตัวอาคาร ห้องส้วม และจุดต่าง ๆ ในบริเวณผลิตอย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะ

2.3 ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขลักษณะการผลิตของโรงงาน ควรคัดเลือกจากพนักงานที่มีความรู้ในเรื่องสุขาภิบาลอาหารมาเป็นผู้รับผิดชอบ โดยต้องควบคุมดูแลอนามัยของคนงาน เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต อาจจัดการอบรมและให้การศึกษาแก่พนักงานหรือมีคำแนะนำในการปฏิบัติที่ถูกต้องสุขลักษณะดีไว้ตามทีต่าง ๆ เพื่อเตือนให้พนักงานปฏิบัติตาม

2.4 ข้อปฏิบัติสำหรับพนักงานในโรงงานผลิต

2.4.1 ก่อนและหลังปฏิบัติต้องล้างมือด้วยสบู่ หรือน้ำยาฆ่าเชื้อให้สะอาด และเช็ดมือด้วยกระดาษเช็ดมือหรือผ้าเช็ดมือที่สะอาด

2.4.2 ต้องตัดเล็บให้สั้น ไม่สวมใส่เครื่องประดับ เช่น แหวน สร้อยข้อมือ หรือนาฬิกาขณะทำงาน

2.4.3 รองเท้าสำหรับสวมมาทำงาน สวมในโรงงาน สวมเข้าห้องสุขา ควรแยกประเภทกัน

2.4.4 พนักงานที่ป่วยหรือมีอาการของโรคทางเดินอาหาร เช่น ท้องเสีย ไม่ควรทำงานในหน้าที่ที่ต้องสัมผัสกับอาหาร

2.4.5 พนักงานควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ

3. หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหารแช่เยือกแข็ง (GMP)

อาหารแช่เยือกแข็งเป็นอาหารที่มีปริมาณการส่งออกสูง จึงจำเป็นต้องสร้างความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า ด้วยการกำหนดให้ใช้ **GMP (Good Manufacturing Practice)** ซึ่งเป็นเกณฑ์หรือข้อกำหนดพื้นฐาน ที่จำเป็นในการผลิตและควบคุมเพื่อให้ผู้ผลิตปฏิบัติตามและทำให้สามารถผลิตอาหารได้อย่างปลอดภัย โดยเน้นที่การป้องกันและขจัดความเสี่ยงที่จะทำให้อาหารเป็นพิษ เป็นอันตราย และไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ใช้เป็นมาตรฐานการผลิต ซึ่งมีผลในการบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 ตามประกาศของ อย. หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

3.1 วัตถุประสงค์ของการกำหนด GMP เป็นมาตรการบังคับใช้เป็นกฎหมาย

- 1) เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร
- 2) เพื่อพัฒนามาตรฐานการผลิตอาหารในประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- 3) เพื่อสร้างความมั่นใจและคุ้มครองผู้บริโภคในอันที่จะได้รับอาหารที่มีคุณภาพ

3.2 ข้อกำหนดของ GMP จะมี 6 ข้อหลักๆ ดังนี้

ข้อกำหนดที่ 1 : สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

เป็นข้อกำหนดที่ควบคุมดูแลสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่

อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนในการผลิต ทั้งภายในและภายนอกอาคาร รวมถึงการวางผัง
โครงสร้างภายในอาคารให้ถูกสุขลักษณะ

ข้อกำหนดที่ 2 : เครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต

เป็นข้อกำหนดที่กล่าวถึงการจัดเตรียมภาชนะบรรจุ
หรืออุปกรณ์ในการผลิตที่สะอาด ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมทั้งมี
ความเหมาะสมกับการใช้งานและง่ายต่อการดูแลรักษา

ข้อกำหนดที่ 3 : การควบคุมกระบวนการผลิต

เป็นข้อกำหนดที่กล่าวถึงการควบคุมความปลอดภัยของ
อาหาร ทั้งในด้านวัตถุดิบ ขั้นตอนระหว่างการผลิต การเก็บรักษา การขนส่ง
ภาชนะ วัสดุที่ใช้ น้ำ น้ำแข็ง ไอน้ำ ฯ ที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมีคุณภาพตาม
มาตรฐานที่กำหนด

ข้อกำหนดที่ 4 : การสุขาภิบาล

เป็นข้อกำหนดที่กล่าวถึงการควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิด
การปนเปื้อน โดยมุ่งเน้นให้ดำเนินจัดเตรียมและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
ภายในสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามสุขลักษณะที่ดี เช่น อ่างล้างมือ รวมถึง
อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำความสะดวก เช่น สบู่ ผ้าเช็ดมือ ให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ
รวมถึงการป้องกันกำจัดสัตว์และแมลง ระบบกำจัดขยะ และการระบายน้ำให้เหมาะสม

ข้อกำหนดที่ 5 : การบำรุงรักษาและการทำความสะอาด

เป็นข้อกำหนดที่กล่าวถึงการจัดการดูแลรักษา อาคาร เครื่องมือ ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ รวมทั้ง การบำรุงรักษาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ข้อกำหนดที่ 6 : บุคลากรและสุขลักษณะผู้ปฏิบัติงาน

เป็นข้อกำหนดที่กล่าวถึงการป้องกันการปนเปื้อนจาก พนักงานที่สัมผัสกับอาหารระหว่างกระบวนการผลิต โดยครอบคลุมถึงสุขภาพ การ แต่งกาย ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนกับอาหาร รวมถึงการฝึกอบรมพนักงานทุกระดับให้มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับ สุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร

ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการควบคุม สุขลักษณะในการผลิตอาหารเบื้องต้นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับอาหาร และสอดคล้อง กับข้อบังคับตามมาตรฐาน